

”OLENHAN EDELLEEN ÄITI?” - KOKEMUKSIA ÄI- TIYDESTÄ HUOSTAANOTTOTILANTEESSA

Katri Lilja
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Jyväskylän avoin yliopisto
Syksy 2024

JYVÄSKYLÄN AVOIN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Jyväskylän avoin yliopisto
Tekijä Katri Lilja	
Työn nimi "Olenhan edelleen äiti?" Kokemuksia äitiydestä huostaanottotilanteessa	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2024	Sivumäärä 28
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessani tarkoituksena on tutkia äitien kokemuksia lastensa huostaanottotilanteesta valitsemani aineiston pohjalta. Olen valinnut tutkittavakseni seitsemän artikkelia ja yhden väitöskirjan, joiden sisältöä olen analysoinut tutkimalla vastauksia tutkimuskysymykseeni. Olen tehnyt aineistosta sisällönanalyysin käyttämällä fenomenologista lähestymistapaa ja teemoittanut toistuvat teemat, joita äitien kokemuksista nousee.</p> <p>Taustoitan tutkimustani avaamalla äitiyden käsitettä, sekä lastensuojelua ja huostaanottoa. Pohdinta osuudessa tuon esiin myös sen, miten traumainformoitu työote voisi auttaa meitä ymmärtämään näitä äitejä, joille huostaanoton kokemus on ollut todella vaikea ja heidän äitiysidentiteettiään horjuttava.</p> <p>Äitien kokemuksista nousee esiin se, miten traumaattinen kokemus huostaanotto on. Äidit kokevat syyllisyyttä ja häpeää siitä, että eivät ole kyenneet huolehtimaan lapsistaan. Heidän äitiysidentiteetinsä horjuu ja he ovat huolissaan siitä, saavatko vielä vaikuttaa lastensa elämään, kun lasten asioista vastaa viranomainen.</p> <p>Tutkimuksessani käy ilmi, että äideillä on itsellään vaikeat taustat ja he olisivat tarvinneet apua elämässään jo aiemmin. Tutkimuksessani käy selväksi myös se, että meidän tulisi auttaa äitejä ja heidän lapsiaan jo aiemmin, jotta välttyisimme ylisukupolvisilta traumaailta. Huostaanoton hetkellä tulisi meidän ammattilaisten kohdata nämä särkyneet äidit ymmärtäen ja heidän toimijuuttaan tilanteesta huolimatta vahvistaen.</p>	
Asiasanat: äitiys, huostaanotto, mother, child custody	
Säilytyspaikka: Jyväskylän avoin yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Kirjallisuuskatsaukseen valitut artikkelit ja väitöskirja.....9

TAULUKKO 2. Äitien kokemuksissa toistuvat kolme teemoitettua asiaa.....12

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	ÄITIYS JA YHTEISKUNNAN PUUTTUMISEN KEINOT	3
2.1	Äitiydestä	3
2.2	Aiempaa tutkimusta äideistä huostaanottotilanteissa	5
2.3	Lastensuojelu	5
2.3.1	Huostaanotto.....	6
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	7
3.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.....	7
3.2	Tiedonhakua	8
3.3	Artikkeleiden ja väitöskirjan esittelyä.....	9
3.4	Sisällönanalyysin tekeminen	11
3.4.1	Fenomenologinen lähestymistapa	12
4	ÄITIYS HUOSTAANOTTOTILANTEESSA	14
4.1	Äitiysidentiteetin horjumisen kokemuksia.....	14
4.2	Trauman aktivoitumista, kipua ja surua	15
4.3	Syyllisyyden ja häpeän tunteita	17
5	AJATUKSIA ÄITYDESTÄ JA YHTEISKUNNAN TUKITOIMISTA	19
	LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

Suomessa tehtiin lastensuojeluilmoitus 10,2 % lapsista vuonna 2023, joka on 11% enemmän, kuin edellisenä vuonna. Kiireelliset sijoitukset nousivat vuodessa 8% ja huostaanotettujen lasten määrä nousi 2%. Huostaanotettuja lapsia oli Suomessa viime vuonna n.11300. (thl.fi.)

Huostaanotto vaikuttaa lapsen lisäksi hänen vanhempinsa ja muihin läheisiin. Yhden lapsen ympärillä voi siis olla useita ihmisiä, jotka kantavat huolta tilanteesta, johon ei ole löytynyt muuta ratkaisua, kuin huostaanotto. Yhteiskunnalle sijaishuolto tulee kalliiksi, joten jo senkin vuoksi, olisi tärkeää auttaa perheitä oikea-aikaisesti silloin, kun he apua tarvitsevat.

Huostaanottotilanteessa vanhemmuus kaippaa uudelleen määrittelyä, kun suhde muuttuu perheen yksityisestä tilasta institutionaalisen tarkastelun kohteeksi. Huostaanotossa on nähty samanlaisia piirteitä, joita perhe kokee erotilanteessa. Neuvoteltu arki näyttäytyy vanhemman arkena, kun hän sopii lapsensa asioista lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. (Pitkänen 2011, 19-20.)

Työskentelin aiemmin pitkään sijaishuollossa ja olen aina tehnyt työtäni lapsen etua ajatellen. Päädyttyäni nykyisessä työssäni tilanteeseen, jossa olin paikalla, kun lapsi tultiin ottamaan kiireellisesti huostaan, jäi mieleeni pyörimään lapsen kysymys: "Tietääkö äiti?" Tilanteen mentyä jäin miettimään, miltäköhän äidistä tuntuu, kun hänelle kerrotaan, että lapsi on nyt kiireellisesti huostaanotettu. Asia alkoi

kiinnostaa minua ja päätin tutkia asiaa tässä kirjallisuuskatsauksessani. Halusin alkaa selvittämään äitien kokemuksia äitiydestään lasten huostaanottoajoilta ja kertoa niistä kandidaatintutkielmassani.

Tässä kirjallisuuskatsauksessani tutkin seitsemästä artikkelista ja yhdestä väitöskirjasta äitien kokemuksia huostaanottotilanteesta. Avaan tutkimukseni taustalta myös lastensuojelua, huostaanottoa, sekä äitiyttä. Analysoin tuloksia tekemällä sisällönanalyysia fenomenologisen lähestymistavan avulla, jolla tarkastelen vastausta tutkimuskysymykseeni. Kirjallisuuskatsaukseni tarkoituksena on siis tuottaa lisää ymmärrystä sille, miten huostaanotto vaikuttaa äitien kokemukseen omasta äitiydestään ja mitä tilanteen taustalla voi olla, kun huostaanottoon on päädytty. Tutkimuskysymykseni on: "Miten äidit kokevat äitiytensä, kun heidän lapsensa on huostaanotettu? "

Rajasin tutkimukseni äiteihin, kertomani tilanteen vuoksi - ja koska olen itse äiti. Olen kokenut, että äitiyteen liittyy monenlaisia ajatuksia ja odotuksia, jotka usein tulevat ulkopuolelta, sekä omasta mielestämme. Etsiessäni materiaalia keskityin siihen, että kokemukset ovat nimenomaan äitien tuottamia ja rajasin isien kokemukset pois.

2 ÄITIYS JA YHTEISKUNNAN PUUTTUMISEN KEINOT

2.1 Äitiydestä

Identiteetti on ihmisen kokemus ja käsitys itsestään. Sellainen identiteetin määrittely, joka kuvaa ihmistä erilaisten ryhmien, yhteiskunnan ja yksilötason jäsenenä, löytyy sosiaalipsykologian näkemyksistä. Sosiaalipsykologiassa on tarkasteltu sekä minä käsitystä, että identiteettiä. Identiteetti rakentuu vuorovaikutteisessa suhteessa elinympäristön ja muiden ihmisten kanssa holistisen ihmiskäsityksen mukaan. (Nousiainen 2004, 18–20)

Nousiainen (2004, 20–22) kertoo, että Ian Burkittin (1999, 14) mukaan vuorovaikutus elinympäristön ja ihmisen itsensä kanssa perustuu kolmeen suhteeseen. Ne ovat suhde materiaan, esimerkiksi koti fyysisenä ympäristönä ja suhde, jossa hyödynämme symbolista vuorovaikutusta, kuten kosketusta. Kolmantena suhteena Burkitt mainitsee suhteen valtaan, jossa ihminen on osa sosiaalisia rakenteita, sekä yhteiskuntaa ja kulttuuria. Valta kietoutuu myös äitiyden kokemuksiin kulttuurisina kertomuksina. Burkittin teoriassa ihminen ei olekaan enää kaiken keskipisteenä, vaan tarkasteluun voidaan ottaa myös ihmisen ja luonnon välinen suhde. Ihmistieteissä ja identiteetin tutkimuksessa tätä ei ole huomioitu ja siksi naiseutta on verrattu villiin luontoon ja myyttisissä tarinoissa sillä on jopa negatiivinen kaiku.

Nousiainen (2004, 167-168) osoittaa tutkimuksellaan sen, että äitiysidentiteetti rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, johon liittyvät ihmisten lisäksi kulttuuri ja yhteiskunta. Äitiysidentiteetin rakentuminen on prosessi, jossa on läsnä naisen vuorovaikutus ja toiminta hänen kaikissa rooleissaan, eli myös ystävänä, naisena ja perheenjäsenenä. Yhteys lapseen vahvistaa äitiysidentiteettiä ja erossa olo heikentää sitä.

Äitiyttä toteutetaan monenlaisissa tiloissa, kuten kotona ja leikkipuistossa. Äitiys on äidin mukana töissä ja kulkee hänen kanssaan mielikuvissa, ajatuksissa ja monissa käytännön tekemisissä, joita äitiys ohjaa. Äitiys on sidoksissa kulttuuriin ja omiin, sekä yhteiskunnan tuottamiin mielikuviin äitiydestä, omaa sisäistä puhetta ja tunnekokemuksia vuorovaikutuksessa merkityksellisten ihmisten kanssa. (Nousiainen 2004, 25.)

Äitiys kietoutuu yhteen kulttuuristen ja moraalisten tarinoiden kanssa. Äitiyden merkityksellisyyttä kuvataan sen elämää syvästi muuttavana tekijänä. Toisinaan äitiys koetaan myös kuormittavana sen kulttuurisen hoivavastuun vuoksi, sillä usein edelleen ajatellaan äideillä olevan päävastuu lapsen kasvatuksessa. Äidit kokevat nämä odotukset myös kuormittavina ja toisten naisten kommentit, usein arvosteluna heidän äitiyttään kohtaan. (Sevón 2009, 96.)

Moraalikoodit, jotka äitiyteen liitetään odottavat yleensä äidiltä jatkuvaa saatavuutta lapsilleen, läsnäoloa – sekä henkisesti, että fyysisesti. Äitiyden kulttuurinen tila on pysynyt jo pitkään ennallaan ja äidin merkitystä lapsen kehitykselle pidetään tärkeänä myös psykoanalyttisen teorian näkökulmissa, joita mm. Sigmund Freud edustaa. Äitiysidentiteetin rakentamista omanlaisekseen haastaa ahdas kulttuurinen normi äitiydestä. (Nousiainen 2004, 58–63.)

Äitiyteen liitetään paljon ihanteita, mutta jätetään mielellään puhumatta tunteista, jotka ovatkin kielteisiä. Väsymys, uupuminen ja hoivavastuu, voivat haastaa äidin voimavaroja ja tuoda muutoksia parisuhteen rooleihin ja työnjakoon. Lapsi mullistaa äidin arjen ja tärkeät ihmissuhteet, eikä se aina ole kivutonta. (Sevón 2009, 96-97.)

2.2 Aiempaa tutkimusta äideistä huostaanottotilanteissa

Suomessa tutkimusta äitien kokemuksista huostaanottotilanteissa on tehnyt esimerkiksi Ritva Nätkin (2006) kirjassaan *Pullo, pillerit ja perhe*, jossa hän kuvailee palvelujärjestelmän suhtautumista päihteitä käyttävään huoltajaan. Kirsi Nousiainen (2004) teoksessaan *Lapsistaan erillään asuvat äidit*, kuvaa äitiysidentiteetin rakentumisen erilaisia tiloja, erilaisissa elämäntilanteissa. Myös Johanna Hiitolan (2015) väitöskirjassa on vanhempien kokemuksia huostaanottotilanteista ja niitä näkökulmia, miten yhteiskunta asiaa tarkastelee.

Miia Pitkäsen (2011) julkaisema tutkimus, jossa kerrotaan vanhempien kokemuksia tuesta, jota he ovat saaneet lastensa sijoituksen aikana, kuvailee myös kokemuksia lasten huostaanoton ajalta. Hän on koonnut aineistonsa 14 haastattelemansa vanhemman kokemuksista. Hänen tutkimuksessaan käy ilmi, että lapsen sijoituksen myötä vanhempien tukeminen on vähäistä, koska lastensuojelu keskittyy lapseen, jolloin vanhemmat jäävät taka-alalle.

2.3 Lastensuojelu

Lastensuojelun sosiaalityön tavoitteena on palveluillaan auttaa perheitä lasten kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Työhön liittyy myös tahdonvastaisen toimenpiteen mahdollisuus, joka aiheuttaa tunteita ja tekee työstä myös eettisesti raskasta. Lastensuojelun sosiaalityöntekijällä on vastuu suojata lapsen turvallinen kasvu ja tarkastella lapsen tilannetta säännöllisin väliajoin. Ensisijaisesti pyritään tukemaan perhettä avoimuuden tukitoimilla, mutta aina se ei riitä ja lapsi joudutaan sijoittamaan kodin ulkopuolelle. (Kiili ym. 2024, 7-8.)

2.3.1 Huostaanotto

Suomessa lastensuojelua ohjaa lastensuojelulaki, joka on määrittänyt pykälässä 40§, koska lapsi on otettava hyvinvointialueen huostaan ja järjestettävä hänelle sijais-huolto. Nämä syyt ovat puutteet lapsen huolenpidossa tai muissa kasvuolosuhteissa, jotka uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vä-häisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisel-lään. (Lastensuojelulaki 40§ 8.7.2022/610.)

Huostaanotto on julkisen vallan päätös, silloin kun vanhemmat eivät pysty tarjoa-maan lapselle yhteiskunnan näkökulmasta soveltuvaa tukea kasvulleen. Huostaanot-toa tarkastellaan lapsen edun toteutumisen näkökulmasta ja sillä rajoitetaan vanhem-pien oikeuksia suhteessa lapseen. Huostaanotto on interventio lapsen lähisuhteisiin, identiteettiin, sekä olemassa olevaan elinympäristöön. (Pösö 2016, 9-11.)

Johanna Hiitolan ja Hanna Heinosen (2009, 48-49, 64) tutkimuksessa huomataan, että huostaanoton taustalla olevat syyt ovat usein päihteidenkäyttö, väkivalta ja mielen-terveysongelmat. Vastentahtoisista huostaanotoista 96% päättyi hallinto-oikeudessa huostaanottoon. He myös huomasivat, että perusteet huostaanoton toteutumiseksi olivat toteutettu sukupuolittuneesti.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleiskatsaus ilman tiukkoja sääntöjä. Aineiston valintaa eivät rajaa metodiset säännöt, mutta tutkimuksen sisältä voidaan silti luokitella tyypillisiä ilmiöitä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on itsenäinen tutkimusmetodi, josta voidaan erottaa myös narratiivinen ja integroiva orientaatio. (Salminen 2011, 6)

Vilka (2023, 11-13) kertoo, että mm. Machi & McEvoy (2022, 5) ovat kuvanneet kirjallisuuskatsauksen tavoitteena olevan tutkitun ilmiön ymmärtämisen. Se on tutkimustapa, jolla tutkitaan tutkijoiden alkuperäistutkimuksia. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan tiivistää alkuperäistutkimusten olennainen tieto ja tehdä johtopäätökset, jotka ovat keskeisiä tutkimuskysymyksen kannalta. Kirjallisuuskatsausta kuvaa kurinalaisuus, sillä tutkittava aineisto hankitaan harkitusti ja rajatusti. Tutkimusprosessi on läpinäkyvä, sillä siinä kuvataan tutkimuksen eri vaiheet kuvaamalla ne lukijalle tarkasti. Tavoitteena on löytää kriittisesti tarkasteltu kokonaiskuva.

Narratiivinen katsaus pyrkii helppolukuiseen lopputulokseen ja se on metodisesti kevyin kirjallisuuskatsauksen muoto. Sen laajin toteuttamistapa on yleiskatsaus, jonka tavoitteena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Sen analyysin muoto on

kuvaileva synteesi ja sen avulla on mahdollista päästä johtopäätöksiin, jotka ovat toisinaan luonteeltaan kriittisiä. Narratiivinen kirjallisuuskatsaus auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa. (Salminen 2011, 7)

3.2 Tiedonhakua

Aloitin perehtymisen tutkimusaiheeni kirjallisuuteen tekemällä tiedonhakua erilaisista tietokannoista hakusanoilla ja sanayhdistelmillä. Etsin lähteitä ja aiempia tutkimuksia, sekä artikkeleita Janus lehdestä, hakusanoilla äiti AND huostaanotto, äitiys ja huostaanotto, sekä äitinä huostaanotossa. Näitä samoja sanoja, sekä äitiys, vanhemmuus, huostaanotto ja kokemukset, käytin myös, kun hain tietoa muistakin tietokannoista, kuten JYKDOK:sta ja ScienceDirect:sta löytääkseni lähdeaineistoa ja artikkeleita. Käytin hakusoina myös mother AND custody, sekä mother's feelings AND child custody, löytääkseni kansainvälisiä artikkeleita.

Tutkittuani löytämäni aineistoa, valikoituivat seuraavassa kappaleessa esittelemäni artikkelit ja väitöskirja tutkimusaineistokseni. Huomioin niiden sisällön olevan sopivia tutkimustani ajatellen, vertaisarvioituja, sekä mahdollisimman tuoreita. Nämä olivat siis sisäänotto- ja poisjättökriteerini. Vanhin artikkeli on vuodelta 2009 ja tuoreimmat vuodelta 2023. Halusin aineiston olevan relevanttia nimenomaan tutkimaani kysymykseen, joten valikoin pois monta artikkelia, jotka eivät sopineet tutkimukseni tarkasteluun. Olin päättänyt tutkia vain äitien kokemuksia, joten isät, tai vanhemmuuden tutkimukset rajasin pois. Valitsin artikkeleiksi vain ne tuoreet tutkimukset, joissa kerrotaan äitien kokemuksista.

Analyysin jälkeen, läpikäytyäni tutkimukseni tulokset hain vielä lisää aineistoa liittyen äitien kokemuksiin ja siihen, miten ajattelen, että heitä voitaisiin tukea. Näitä asioita käyn läpi vielä viimeisessä luvussa, jossa pohdin tutkimuksestani nousseita asioita ja mahdollisia jatkokysymyksiä.

3.3 Artikkeleiden ja väitöskirjan esittelyä

TAULUKKO 1. Kirjallisuuskatsaukseen valitut artikkelit ja väitöskirja.

Artikkelin tekijä ja vuosiluku	Artikkelin nimi
Darlington Caroline K., Rebecca Clark, Sara F. Jacoby, Mishka Terplan, Karen Alexander & Peggy Compton 2023	Outcomes and experiences after child custody loss among mothers who use drugs: A mixed studies systematic review
Hiltunen Tarja 2016	Äitiys, huostaanotto ja voimaantuminen
Janzen Katherine J. & Melrose Sherri 2017	" It was worse than my son passing away." The experience of grief in recovering crack cocaine- addicted mothers who lose custody of their children
Kenny Kathleen S., Barrington Clare & Green Sherri L. 2015	"I felt for a long time like everything beautiful in me had been taken out": women's suffering, remembering, and survival following the loss of child custody
Wells Kathleen 2011	A narrative analysis of one mother's story of child custody loss and regain
Salovaara Ulla 2023a	Ristiriitainen, kohtaamaton ja riittämätön äitiys - ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittujen naisten koettu ja määritelty äitiys lastensuojelun sosiaalityön kontekstissa
Salovaara Ulla 2023b	Rikostaustaisten äitien lasten lastensuojelun asiakkuus kriisikokemuksena
Sinko Päivi & Virokannas Elina 2009	Rajallisia äitiysidentiteettejä - Huumeita käyttäneiden naisten kertomuksia lastensa huostaanotoista Sinko Päivi & Virokannas Elina

Taulukossa esittelin artikkeleiden tekijät ja vuosiluvut, sekä otsikot ja seuraavissa kappaleissa valotan niiden sisältöä hieman lisää. Kerron kaikista artikkeleista hieman taustaa, jotta tutkimukseni lukijalle muodostuisi kuva millaisista artikkeleista olen lähtenyt tutkimuskysymykseeni vastaamaan.

Ulla Salovaaran (2023a) tutkimus perustuu 16:sta äidin haastatteluun, joilla on rikostausta. Salovaara tutki heidän kokemuksiaan äitiydestä, silloin kun heidän vanhemmuutensa on kyseenalaistettu viranomaisten toimesta, eivätkä he koe tulleen kohdatuksi omassa todellisuudessaan. Salovaara on kerännyt aineistonsa haastattelemalla äitejä ja analysoinut niistä heidän kokemuksensa äitiyteen liittyvät kohdat, joissa lastensuojelu kulkee mukana.

Päivi Sinko ja Elina Virokannas (2009) tutkivat omassa tutkimuksessaan neljän äidin äitiyden kokemuksia lasten huostaanottilanteessa, jossa äitien omaa elämää värittää huumeiden käyttö. Haastatteluiden analyysi perustuu minäkuvan ja asioiden merkitysten antamiselle ja tutkimukseen valittiin 18 äidistä neljä, jotka tuottivat paljon puhetta huostaanoton kokemuksistaan äitinä.

Ulla Salovaara (2023b) tutkii toisessa tutkimuksessaan 18:sta haastattelemansa äidin lasten lastensuojelun asiakkuutta kriisikokemuksena. Äideillä on kaikilla rikostausta ja Salovaara on käyttänyt tutkimukseensa useana vuonna keräämiään aineistoja, joista hän on valikoinut juuri nämä kriisikokemukset tutkittavaksi.

Tarja Hiltunen (2015) on tehnyt väitöskirjan, jossa hän käsittelee äitien kokemuksia äitiydestä, huostaanotoista ja voimaantumisesta. Hän on haastatellut tutkimukseensa 19:sta äitiä. Hän on analysoinut aineistoa sisällönanalyttisesti ja temaattisesti.

Caroline Darlington ym. (2023) tutkivat miten huumeita käyttävät äidit kokivat lastensa huoltajuuden menettämisen. Tutkimus tehtiin seulomalla yli kahdestatuhannesta artikkelista 22 tieteellisesti soveltuvaa artikkelia, joista teemallisesti löydettiin kuvauksia äitiydestä huostaanoton yhteydessä.

Katherine J. Janzen ja Sherri Melrose (2017) tutkivat neljän huumeriippuvaisen äidin surua lasten huoltajuuden menettämisen vuoksi. He kuvaavat tutkimuksessaan sitä, miten tärkeää olisi, että äitien kokema suru tunnistettaisiin ja he saisivat apua sen käsittelyyn. Tutkimuksessa he nostavat esiin sen, miten suru on läsnä jatkuvasti, äitien menetettyä lastensa huoltajuuden.

Kathleen Wells (2011) on tehnyt tapaustutkimuksen kolmen lapsen yksinhuoltajaäidistä, joka on kertonut tarinansa hänelle seitsemän vuotta sen jälkeen, kun hän oli saanut lapsensa takaisin. Hän on halunnut lisätä ymmärrystä siihen kokemukseen, miten äitiyden identiteetti muuttuu, kun menettää lapset ja mitä tapahtuu, kun heidät saa takaisin.

Kathleen S. Kenny ym. (2015) tekivät tutkimuksen haastattelemalla 19:sta huumeita käyttävää äitiä Kanadan Torontossa. He tutkivat millaisia vaikutuksia lasten huostaanotoilla oli naisten elämään ja miten he kokivat tilanteensa.

3.4 Sisällönanalyysin tekeminen

Sisällönanalyysia tehdessä, on tarkoitus löytää tyyppikertomus karsimalla epäolennainen informaatio pois. Laadullisen tutkimusmenetelmän metodina, sisällönanalyysi tehdään etsimällä merkityssuhteita. Tutkimus pilkotaan osiin ja ryhmitellään tutkimuskysymyksen ohjaamana, löytämällä aineistosta se informaatio, joka tutkijalle on tärkeää. (Vilkka 2021, luvussa sisällönanalyysi)

Sisällönanalyysia voidaan pitää yksittäisenä metodina, mutta myös väljänä teoreettisena kehyksenä. Sen avulla voidaan saada kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysissa etsitään tekstistä löytyviä ajatuksia, joita tutkija voi oman ymmärryksensä kautta löytää. (Sarajarvi & Tuomi 2018, 117-118)

TAULUKKO 2. Äitien kokemuksissa toistuvat kolme teemoitettua asiaa.

äitiysidentiteetti horjuu	syllisyys ja häpeä	trauma, suru, kipu
---------------------------	--------------------	--------------------

Tutkimuskysymykseni on: "Miten äidit kokevat äitiytensä, kun heidän lapsensa on huostaanotettu? "

3.4.1 Fenomenologinen lähestymistapa

Ihmisten kokemusten tutkimus nojaa ihmiskäsitykseen. Fenomenologit ajattelevat, että ihmisten maailmankuva rakentuu yhdessä sen maailman kanssa, jossa he itse elävät ja toimivat. Meillä jokaisella on omanlaisemme suhde elinpiiriimme ja meidät tulee nähdä osana omaa maailmaamme. Tuohon maailmaan liittyvät toiset ihmiset, materia, kulttuuri ja yhteiskunta. Kokemuksellisuuteen liittyy se, että kaikki kokemamme merkitsee meille jotakin. Merkitysten kautta voimme ymmärtää näiden kokemusten merkityssisältöä. (Laine 2018, luvussa Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma)

Käytettäessä fenomenologista lähestymistapaa, on tutkijan kuvattava tutkimuskohteen elämäntodellisuus sellaisena, kuin se on. Tutkijan tulee myös kertoa omat ennako-oletuksensa ja näin avata oma esiymmärryksensä asiasta. Hänen on etsittävä mielelliset merkitykset tutkimuksesta ja näin löydettävä merkityssuhteet, jotka ovat

tutkittavalle merkityksellisiä. (Vilka 2021, luvussa Fenomenologinen lähestymistapa.)

Tässä kirjallisuuskatsauksessani olen etsinyt tutkimusaineistostani sen informaation, jota tutkijat tuottavat äitien kokemuksista huostaanottotilanteessa ja miten he ovat silloin kokeneet äitiytensä. Tutkin juuri niitä tilanteita, joissa he kuvaavat tutkittavien äitiyden kokemusta ja sitä millaisen merkityksen äidit ovat tilanteelle antaneet. Kiinnitän huomioni artikkeleissa esiintyviin toistuviin teemoihin äitien kokemuksista.

4 ÄITIYS HUOSTAANOTTOTILANTEESSA

4.1 Äitiysidentiteetin horjumisen kokemuksia

Wells (2011, 442-443) kuvaa tutkimansa äidin äitiysidentiteetin rakentumista uudelleen eri vaiheiden kautta, jolloin hän on alkuun eksynyt ja hämillään, mutta päättää sitten muuttua ja ottaa vastuun äitiydestään. Syyllisyys päihdeidenkäytöstä ja tieto siitä, että hän ei hoida omia lapsiaan vaivaa tutkittavaa äitiä. Myös Salovaara (2023a, 387) kertoo äideillä olevan selkeä kuva siitä, milloin tilanne alkoi muuttua huonompaan. Hän nostaa esiin sen, että äitien tulisi saada korjaavia kokemuksia lastensa kanssa siitä huolimatta, vaikka lapset asuisivatkin muualla. Hän toivoo, että huostaanotto prosessi avattaisiin avoimesti kaikille osapuolille ja huomioitaisiin se, että molempia osapuolia kiinnostaa lasten etu.

Sinko ja Virokannas (2009, 114-116) kuvaavat tutkimuksessaan, miten huostaanotto on ollut äideille ratkaiseva motivaatio päihdekierteen katkaisemiseksi. Äidit tuntevat surua menetetyistä vuosista, mutta ovat ajan kanssa saaneet lapsensa takaisin. Yhteyden rakentaminen kasvaneen lapsen kanssa on vaatinut ponnistelua ja uuden äitiysidentiteetin rakentamista. Myös Salovaara (2023a, 381-382) kuvaa tutkimuksessaan sitä ristiriitaa, jota äidit kokivat äitiydestään sijoitusprosessin aikana. Heistä tuntui siltä, että he olivat tarkkailun alla ja oma äiti-identiteetti oli hukassa. Oman arjen

ollessa päihteidentäyttämää, hämärtyi äideillä se, miten sosiaalityön velvollisuus oli puuttua lasten olosuhteisiin, vaikka he itse kokivat, että toisinaan päihteet auttoivat heitä hoitamaan velvollisuutensa äitinä.

Hiltusen (2015, 198-199) tutkimuksen mukaan huostaanotto vaikutti naisten äitiyteen sekä myönteisesti, että kielteisesti, mutta mitään dramaattista romahdusta huonompaan, tutkimus ei tue. Osa äideistä yritti itsemurhaa, mutta osa alkoi kuntoutua ja sitä kautta voimistua. Äidit pohtivat, ovatko vanhempia, vai kavereita lapsilleen, jos tapamisia oli vähän ja ne kestivät vai lyhyitä hetkiä. Toisinaan myös kokemus siitä, tuleeko lapsen asioissa enää äitinä kuulluksi, oli koetuksella. Toisaalta taas Darlington ym. (2023, 14) tuovat tutkimuksessaan ilmi, että huostaanotot olivat lähinnä vain negatiivisia kokemuksia äideille. Äidit tunsivat lapsen menettämisen kaksinkertaisena, koska kokivat menettäneensä lapsen lisäksi myös äitiysidentiteettinsä. Heidän aiemmat traumansa aktivoituivat lapsen menettämisen trauman myötä. Myös Wellsin (2011, 446) tutkima äiti miettii, millaiseen äitiysidentiteettiin hän on oikeutettu, koetuaan epäonnistuneensa äitinä. Ympäristön odotukset ja eettiset sitoumukset, joita hän uskoo äitiyden sisältävän, aiheuttavat hänelle syvää ristiriitaa.

4.2 Trauman aktivoitumista, kipua ja surua

Sinko ja Virokannas (2009, 111-112) kertovat omassa tutkimuksessaan, että jokaisen äidin päihteidenkäyttö lisääntyi lasten huostaanoton myötä. Äitien motivaatio pyrkiä huumausaineista eroon loppui siihen, kun ei tarvinnut enää edes yrittää ponnistella äitiyden eteen. Äitiyteen puuttuminen ulkoapäin sai naiset kokemaan, että he ovat ikään kuin menettäneet äitiytensä sinä hetkenä, kun vanhemmuuden roolin ottaa vi-ranomainen. Myös Salovaaran (2023b, 103-104) tutkimuksessa äidit kuvaavat päih-teidenkäytön repeävän itsetuhoisuuteen asti, jotta sen avulla onnistuisi turruttamaan huostaanoton aiheuttamat tunteet.

Kenny ym. (2015, 1162) kuvaavat sitä, miten miltei kaikki äidit toivat esiin halunsa unohtaa kaiken kärsimyksensä ja yleensä se tapahtui päihteidenkäytön lisääntymisellä. Turruttamisella he pyrkivät eroon lasten menettämisen muistosta, joka tuntui jatkuvana kipuna. Kipua kuvaavat myös Janzen & Melrose (2017, 232-261) omassa tutkimuksessaan, jossa äidit kertovat siitä kokemuksesta, kun kipu on jatkuvasti henkisesti ja fyysisesti läsnä. Äidit ajattelevat, että samalla voisi luopua elämästä, kun kipu tuhoaa sielun. Myös Hiltusen (2015, 101-102) tutkimuksessa käy ilmi, että suurin osa äideistä oli harkinnut, tai yrittänyt itsemurhaa. Huostaanottopäätös oli saanut heidät kokemaan, että viimeinenkin toivo oli mennyt.

Darlington ym. (2023, 14-15) mukaan tutkimuksessa äitien kokemuksia huostaanottoajoilta kuvataan sen trauman kautta, jonka huostaanotto äideille aiheuttaa. Äidit pyrkivät päihteistä eroon, mutta pääsy hoitoon ei ollut helppoa ja toisinaan he joutuvat myös rikosoikeudelliseen vastuuseen siitä, että ovat käyttäneet päihteitä raskauden aikana. Yhteiskunta ei tue perheiden saattamista yhteen, vaan päihteitä käyttäneiden äitien on todella todistettava kaikin tavoin oikeutensa saada lapsensa huoltajuus takaisin. Äitien kokemukset huostaanottotilanteista ovat todella vaikeita ja heidän on vaikea pitää toivoa yllä. Myös Salovaara (2023b, 100-102) tuo esiin äitien kokemuksen siitä, että takana on vankilatuomio ja suhtautuminen siksi nihkeää. Äitien päihdetäusta lisänä saa viranomaiset tekemään nopeita johtopäätöksiä ja tuo asenne saa naiset tuntemaan voimattomuutta, kun luottamus viranomaisiin on muutenkin koetuksella. Jopa huostaanoton purun jälkeen he kokevat joutuvansa todistelemaan kykyään toimia äitinä.

Kenny ym. (2015, 1165) tuovat tutkimuksessaan esiin sen, miten traumaattinen kokemus huoltajuuden menettäminen äideille oli. Köyhyys ja väkivaltainen parisuhde lisäsivät heidän toivottomuuden kokemustaan, mikä vähensi heidän voimiaan ponnistella oman toimijuutensa puolesta. Rakenteellinen haavoittuvuus näyttäytyi naisten sosiaalisena syrjäytymisenä. Myös Salovaara (2023a, 383-385) kuvaa sitä kokemusta, joka äideille syntyy, kun lasten huolto on viranomaisten päätösvallan alla. Sosiaalityöntekijä päättää, saako lasta tavata vai ei ja äidit kokivat, etteivät tulleet kohdatuksi.

Äidit kokivat, että heidän päihteettömyyttään epäiltiin jatkuvasti ja sen todistaminen toisin, oli vaikeaa. Äidit halusivat salata sekä lapsilta, että viranomaisilta parisuhteessa esiintyvän lähisuhdeväkivallan ja sen salaaminen aiheutti heille hankaluuksia.

Janzen ja Melrose (2017, 232-261) tuovat tutkimuksessaan ilmi surun, jota äidit kokevat menettäessään lastensa huoltajuuden. Suru johtaa tutkimuksen mukaan itsetuhoiseen käyttäytymiseen, minkä vuoksi olisi tärkeää ymmärtää surua ja tukea äitejä sen kanssa. Äidit olivat eläneet surun kanssa vuosia, mikä kertoi huoltajuuden menettämisen pitkäaikaisista vaikutuksista. Myös Salovaara (2023b, 108-109) kuvaa sitä, miten äidit usein kokevat lasten sijoituksen lapsensa lopullisena menettämisenä, vaikka huostaanotto olisikin väliaikainen. Myös kokemukset valvotuista tapaamisista, saavat äidit epävarmoiksi, eikä tilanteessa oikein tiedä miten olla. Lasten tapaamiset ovat äideille tärkeitä, mutta myös riski, koska niiden jälkeen äidit joutuvat taistelemaan päihteettömyyttä vastaan taas vahvemmin. Tapaamisten myötä syyllisyys ja trauma lapsen menettämisestä nousee aina uudelleen pintaan ja sitä voi olla vaikea käsitellä.

Hiltusen (2015, 63-64) väitöskirjassa kerrotaan äitien traumaattisista lapsuudenkokemuksista. Äidit olivat kokeneet hylkäämisiä ja huolenpidon laiminlyöntejä lapsuudenkodissaan ja myöhemmin omissa perheissään. Heidän fyysisiä ja seksuaalisia rajojaan oli rikottu ja osa koki, ettei elämässä ollut ihmisiä, joihin eivät päihteet vaikuttaneet.

4.3 Syyllisyyden ja häpeän tunteita

Hiltusen (2015, 94-95) tutkimuksen mukaan hänen tutkimansa äidit, olivat haavoittuneet kaikki jo paljon ennen äitiyttään. Heidän aiemmat rankat elämänkokemuksensa heijastuivat äitiyteen ja usein huostaanotto katkaisi kierteen ja sai äidit havahtumaan tilanteeseen. Syyllisyys ja häpeä nousevat esiin myös Kennyn ym. (2015, 1162) tutkimuksessa, jossa he kuvaavat myös äitien vaikeita omia lapsuuden kokemuksia.

Heikentynyt itsetunto ja sisäistetty leima huono-osaisuudesta ja kokemukset lapsuuden kaltoinkohtelusta, nousivat äideillä pintaan huostaanoton myötä.

Salovaaran (2023b, 103-104) tutkimuksen äidit kuvaavat huostaanottoon liittyvää häpeää ja syyllisyyttä äitiydessään epäonnistumisen kokemuksena. Onnistuneetkin lasten tapaamiset nostavat pintaan oman syyllisyyden ja muistot tapahtuneesta lapsen menetyksestä. Myös Sinko & Virokannas (2009, 114-116) kuvaavat äitien syyllisyyden tunteita siitä, kuinka monia vuosia ovat lastensa elämästä menettäneet. Äidit kaipaavat niitä lapsia, jotka olivat tietyn ikäisiä huostaanoton hetkellä. Yksi äideistä on jopa ajatellut, että epäonnistuttuaan äitiydessä on hän ansainnut kohtalokseen sen, että myy itseään.

Hiltunen (2015, 101-102) kuvailee tutkimuksessaan sitä, miten äidit kokivat epäonnistuneensa ja saaneensa leiman otsaansa siitä, etteivät osaa edes lapsiaan kasvattaa. Syyllisyys epäonnistumisesta sai äidit yrittämään itsemurhaa ja myös itsemurhayritys kokemaan syyllisyyttä siitä, miten lapset olisivat voineet kuoleman kokea. Myös Janzen & Melrose (2017, 232-261) nostavat esiin tutkimuksessaan syyllisyyden ja häpeän tunteet, joita lasten menettäminen aiheutti. Oli vaikeaa kestää ajatusta siitä, että oli tuonut maailmaan lapsia, joita ei saanutkaan pitää itsellään.

5 AJATUKSIA ÄITIYDESTÄ JA YHTEISKUNNAN TUKITOIMISTA

Tämän tutkimuksen tutkimusprosessi sai miettimään äitiyden monenlaisia tilanteita ja sitä, miten huostaanotto saa äidit kyseenalaistamaan koko olemisensa, jopa itsetuhoisuuteen asti. Huostaanotto koetaan julkisena häpäisynä, josta kukin selviää tavallaan. Äitiys itsessään tuo pintaan monenlaisia tunteita ja ajatuksia. Me kaikki annamme kokemuksillemme erilaisia merkityksiä ja peilaamme oletettavasti omaa äitiyttämme omaan äitiimme ja siihen, millaisena hänet koimme ja millaista äitiyttä olimme toivoneet kokevamme. Näiden kokemusten lisäksi yhteiskunnan tuottama viesti äitiydestä, luo monille valtavia paineita.

Suomessa toteutettu pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli on tarkoitettu edistämään hyvinvointia ja terveyttä. Siitä huolimatta suomalaisia piinaavat kansantaudit ja huostaanotot ovat Suomessa yleisempiä, kuin muissa Pohjoismaissa. Haitalliset lapsuusajan kokemukset vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin, joten yhteiskunta, jossa panostetaan pahoinvoinnin ennaltaehkäisyyn ja korjaavaan työhön, olisi kestävämpää sosiaalipolitiikkaa. Turvattomuuden kokemus kuvaa yleisesti haitallisia lapsuuden kokemuksia. Kasvuolosuhteilla ja kiintymyssuhteen laadulla on vaikutus siihen, miten ihminen luo ihmissuhteita jatkossa. (Linner Matikka 2020, 64-66)

Kirjallisuuskatsaukseen valikoituja artikkeleita ja väitöskirjaa tutkiessani koin lämpöä ja empatiaa lukiessani näiden äitien tarinoita. Elämänpolkumme eivät aina mene niin kuin toivoisimme ja vaikka pidänkin tärkeänä lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen vanhemmuuteen, huomasin silti ymmärrykseni lisääntyvän. Artikkeleiden äitien omat taustat olivat vaikeat ja heidän omat lapsuudenkokemuksensa heitä haavoittavia. Huomasin mieltäväni monessa kohdassa, että heidän olisi pitänyt saada apua jo paljon aiemmin. Olen samaa mieltä, kuin kirjallisuuskatsaukseni artikkeleiden kirjoittajat (mm. Kenny, Barrington & Green, sekä Salovaara), että äitejä pitäisi osata tukea enemmän.

Traumainformoidusta työtöteesta on puhuttu kansainvälisesti noin kolmekymmentä vuotta. Se on lähestymistapa, jolla pyritään ennaltaehkäisemään haavoittavien kokemusten syntymistä ja edistämään haitallisista kokemuksista toipumista. Traumainformoidun työtöteen käyttäminen edellyttää ammattilaisilta jatkuvaa itsereflektiota ja halua olla mukana rakentamassa vakauttavaa ja vaikuttavaa järjestelmää, jossa ymmärretään erilaisia maailmankuvia. Käytännössä se tarkoittaa hierarkioiden madaltamista, jossa eri alojen asiantuntijat, ammattilaiset, läheiset ja vertaiset tekevät yhteistyötä tukemalla yksilöä oman elämänsä aktiivisena toimijana. (Sarvela 2023, 28-35)

Huostaanotot ovat myös yhteiskunnallinen haaste, sen taloudellisen ja inhimillisen kärsimyksen vuoksi. Kaikkien etu olisi se, että perheitä osataan auttaa ajoissa. Tämän tutkimuksen pohjalta on nähtävissä äitien haavoittuvuus jo lapsesta lähtien, kun päihitteitä on alettu käyttää jo alakouluikäisenä, eikä kokemusta turvallisesta perhe-elämästä ole edes lapsena. On selvää, että huostaanotto oli kaikille äideille todella vaikea kokemus. Äideillä oli omassa historiassaan paljon vaikeita kokemuksia jo ennestään, joten heidän tapansa käsitellä tilannetta oli usein alkuun myös tuhoisa. Päästyään tilanteessaan eteenpäin, he alkoivat yleensä toipua ja sitä kautta pyrkivät saamaan lapsensa takaisin.

Emme varmasti pysty estämään sitä, etteikö huostaanottoja jatkossakin tapahtuisi, mutta voisimme tarkastella sitä, miten kohtaamme äidit, jotka joutuvat huostaanoton kokemaan. Pyrkimällä ymmärtämään myös heidän haastavia elämäkokemuksiaan, voisimme tukea heitä löytämään omat voimavaransa ja toimijuutensa, sekä uskonsa siihen, että heidän vanhemmuutensa ei katoa, vaikka tilanne vaikuttaakin juuri huostaanoton hetkellä vaikealta.

Nousiainen (2004, 161) omassa tutkimuksessaan kysyykin, voiko äiti päästä syyllisyydestään eroon hyvittämällä, jos sen ajatellaan olevan ratkaiseva ero suhteessa häpeään? Onko se koskaan mahdollista tässä kulttuurisessa äitiyden mallissa, jossa ihanneäitiyttä tuskin kukaan pystyy saavuttamaan?

Tämän katsauksen jatkotutkimusaiheena voisinkin ajatella tutkivani sitä, miten äitien traumakokemuksia on tunnistettu ja sen havainnon perusteella myös autettu? Millaisia perhetyön vaikuttavia menetelmiä on tunnistettu ja käytetty, jotta nämä särkyneet äidit ja lapset löytäisivät yhteyden toisiinsa? Tukemalla sekä äitejä, että lapsia, voisi toipuminen alkaa ja näin voitaisiin myös ennaltaehkäistä se, ettei kokemuksista tulisi ylisukupolvisia. Tunnistamalla ajoissa riskit, voisi perheitä tukea paremmin.

Kaiken kaikkiaan tulen kirjallisuuskatsaukseni jälkeen siihen johtopäätökseen, että huostaanotto saattaa kuitenkin pelastaa lapsen – ja järkytyksen jälkeen – myös äidin. Näiden tutkimusten tutkimisen jälkeen, olen miettinyt paljon naisia ja sitä, millaista hoivavastuuta he kantavat. Äitien auttaminen, auttaa myös lapsia ja yhteiskuntamme kannalta, olisi se työtä, johon meidän kannattaisi ehdottomasti panostaa.

LÄHTEET

- Hiitola Johanna (2015). Hallittu vanhemmuus: sukupuoli, luokka ja etnisyys huostaanottoasiakirjoissa. Tampere University Press.
- Hiitola Johanna & Heinonen Hanna (2009). Huostaanotto ja oikeudellinen päätöksenteko: Hallinto-oikeuksien ratkaisut huostaanottoasioissa 2008. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kiili Johanna, Jaakola Anne-Mari, Anis Merja, Lamponen Tuuli & Stenvall Elina (2024). Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö 2020-luvulla. Teoksessa Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö. Gaudeamus.
- Laine Timo (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Toim. Valli Raine. PS-kustannus.
- Linner Matikka Johanna (2020) Rakenteet pahoinvoinnin tuottajina ja haastajina. Teoksessa Yhteinen kieli - traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen. Toim. Sarvela Kati & Auvinen Elisa. Basam Books Oy.
- Nousiainen Kirsi (2004). Lapsistaan erillään asuvat äidit. Äitiysidentiteetin rakentamisen tiloja. SoPhi 89. Minerva Kustannus Oy.
- Nätkin Ritva (2006). Pullo, pillerit ja perhe. Vanhemmuus ja päihdeongelmat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Pitkänen Miia & Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. (2011). Vastuun paikka!: Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA.
- Pösö Tarja (2016). Mistä puhutaan, kun puhutaan huostaanotosta? Teoksessa Huostaanotto - lastensuojelun vaativin tehtävä. Toim. Enroos Rosi, Heino Tarja & Pösö Tarja. Vastapaino.
- Salminen Ari (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto.

Sarvela Kati (2023). Traumainformoitu lähestymistapa – Siirtymä oikeudenmukaisempaan toipumisen kulttuuriin. Teoksessa Traumainformoitu työote. Toim. Linner Matikka Johanna & Hipp Tiia. PS-kustannus.

Sevón Eija (2009). tiedekunta, K., Education, F. o., Jyväskylä, U. o., yliopisto, J., & Kasvatustiede. Maternal responsibility and changing relationality at the beginning of motherhood. University of Jyväskylä.

<https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu> Luettu 28.9.2024.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkka Hanna (2021). Tutki ja kehitä, 5. päivitetty painos. PS – kustannus.

Vilkka Hanna (2023). Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Art House Oy.

TUTKIMUSAINEISTO

Darlington K. Caroline, Clark Rebecca, Jacoby F. Sara, Terplan Mishka, Alexander Karen & Compton Peggy (2023). Outcomes and experiences after child custody loss among mothers who use drugs: A mixed studies systematic review. *Drug Alcohol Depend.* Oct 1;251:110944. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2023.110944. Epub 2023 Aug 23. PMID: 37713979. Luettu 28.5.2024.

Hiltunen Tarja (2015). Äitiys, huostaanotto ja voimaantuminen. Jyväskylä University Printing House.

Jansen Katherine & Melrose Sherri (2017). "It Was Worse than My Son Passing Away." The Experience of Grief in Recovering Crack Cocaine-Addicted Mothers Who Lose Custody of Their Children
<https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1177/1054137316637188> Luettu 29.5.2024.

Kenny S. Kathleen, Barrington Clare & Green L. Sherri (2015). "I felt for a long time like everything beautiful in me had been taken out": Women's suffering, remembering, and survival following the loss of child custody. *The International journal of drug policy*, 26(11), 1158-1166.
<https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2015.05.024> Luettu 29.5.2024.

Salovaara Ulla (2023a). Ristiriitainen, kohtaamaton ja riittämätön äitiys – ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittujen naisten koettu ja määritelty äitiys lastensuojelun sosiaalityön kontekstissa. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 31(4), 376–392. <https://doi.org/10.30668/janus.107281> Luettu 28.5.2024.

Salovaara Ulla (2023b). Rikostaustaisten äitien lasten lastensuojelun asiakkuus kriisikokemuksena. In S. Raitakari, T. Harrikari, M. Hekkala, & M. Kivipelto (Eds.), *Sosiaalityö kriiseissä ja poikkeuksellisissa olosuhteissa* (pp. 92-117). Jyväskylän yliopisto. Sophi, 151. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9490-7> Luettu 26.5.2024.

Sinko Päivi & Virokannas Elina. (2009). Rajallisia äitiysidentiteettejä - Huumeita käyttäneiden naisten kertomuksia lastensa huostaanotoista. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 17(2), 104–120. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/janus/article/view/50510> Luettu 23.5.2024.

Wells, Kathleen (2011). A narrative analysis of one mother's story of child custody loss and regain. *Children and youth services review*, 33(3), 439–447. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.06.019> Luettu 24.5.2024.

